

Тенденції розвитку регіонального ринку праці

Попова І.А., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Національного фармацевтичного університету
ira_porova_dik@ukr.net

Бурдій М.М. студент 2 курсу спеціальності «Адміністративний менеджмент»
Національного фармацевтичного університету

Сучасний стан ринку праці в країні характеризується низькою заробітною платою, зростанням безробіття, зниженням попиту на робочу силу. За останній час в Україні проведено низку важливих заходів прикладного характеру, які спрямовані на розвиток ринку праці, становлення механізмів його функціонування, здатних забезпечити проведення гнучкої політики в сфері зайнятості. З цією метою ухвалено пакет законодавчих і нормативних документів, створено мережу державних служб зайнятості, закладено підходи для формування механізму соціального захисту тимчасово непрацюючого населення. Але, необхідною умовою ефективного функціонування ринку праці є оптимальне співвідношення попиту та пропозиції на ньому.

Нині в Україні існує потужна наукова база, яка дає змогу опрацьовувати теоретичні й практичні питання до специфіки стану національної економіки і ринку праці. Поміж українських фахівців і науковців близького зарубіжжя варто відзначити таких, як Жан-Жак Ламбена, Ф. Котлера, Г. Армстронга, Дж. Сондерса, В. Вонг, Л.Кияна, А.Панкрухіна. Теоретичне дослідження проблем існування і функціонування ринку праці висвітлено відомими вченими Б. Генкіним, О.Грішновой, Е. Лібановой, В. Петюхом, А. Рофе.

Сучасний стан ринку праці характеризується диспропорціями серед економічно активного населення. Демографічні показники характеризуються збільшенням кількості людей похилого віку, зменшенням народжуваності, що призводить до старіння населення та зменшення трудового потенціалу України. У зв'язку із ситуацією, що склалася на Сході країни збільшилися міграційні потоки за рахунок переміщених осіб з тимчасово окупованої території.

Суттєвий міграційний приріст має місто Київ та Харків, а вплив працездатного населення характерний для всіх регіонів за виключенням Івано-Франківської, Черкаської, Чернівецької, Київської областей. Західні регіони (Житомирська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська області) характеризуються збереженням осередків тривалого безробіття, в той час, коли в інших регіонах існує нестача робочої сили. Попри високі витрати найму та звільнення, український ринок праці демонструє інтенсивний «холостий оборот» робочої сили, за якого висока мобільність не веде до вдосконалення використання трудового потенціалу. За темпами руху робочої сили Україна помітно випереджає переважну більшість країн Центральної та Східної Європи. Це досягається за рахунок активних процесів прийомів та звільнень. Коефіцієнти обороту робочої сили з прийому та звільнення майже однакові, і у відсотках до середньооблікової кількості штатних працівників складають відповідно 22 % та 22,4 %. Коефіцієнт валового обороту, який визначається як

сума коефіцієнтів найму та вибуття, досягає 45-55% для всієї економіки та 45-60% для промисловості [1].

Варто зазначити, що насамперед, трудова міграція розпочалась у західних прикордонних регіонах держави і до цього часу спостерігається диспропорція щодо мобільності населення Сходу і Заходу країни. Так, 13,2% працездатного населення зі Заходу країни працюють за кордоном, з центральних регіонів - 3,8%, східних - 3,2%, південних - 2,6, а північних - 1,4% [3]. В цілому, трудова міграція переважно спрямовується до найближчих країн - Росія (43,2% трудових мігрантів), Польща (14,3%), Угорщина (1,9%), Білорусь (1,8%). Варто зазначити, що більшість трудових мігрантів, працевлаштованих у Росії, Польщі, Угорщині, Словаччині - короткотермінові (48,5%). Частка довготермінового легального працевлаштування у країнах-сусідах не перевищує 35% та найбільша в Угорщині. У той же час, саме в Угорщині працевлаштовується найбільше короткотермінових трудових мігрантів з України - 65,2% працюють там не більше місяця, і хоча у дослідженні нічого не вказується про те, чи вони повторно їдуть туди, вважаємо, що більша частина все ж працює там постійно, тобто є парамаятниковими трудовими мігрантами.

Так, більшість трудових мігрантів до сусідніх держав - чоловіки, що їдуть працювати переважно у Росію та Польщу (близько 70% всіх трудових мігрантів чоловіків обирають країни-сусіди), у той же час жінки їдуть на триваліший час до таких країн, як Італія, Іспанія, Португалія, а в країнах-сусідах працевлаштовується лише 45%

Хоча розподіл уподобань мешканців сільських та міських територій України в цілому збігається, можемо стверджувати, що саме сільські жителі прикордонних регіонів віддають перевагу парамаятниковій міграції, особливо нелегальній, тоді як міські, переважно висококваліфіковані та більш високооплачувані спеціалісти, виїжджають у сусідні країни на офіційне працевлаштування на більшу відстань від кордону та триваліший період. Погоджуємось з тим, що більшість трудових мігрантів, у т. ч. і парамаятникових, мають досвід роботи, повну загальну середню освіту (дві третини мігрантів, тоді як повну вищу освіту - 15,4%), кваліфікаційний рівень та вік до 50 років [4].

З основних причин працевлаштування за кордоном є суттєво вища заробітна плата. Так, у той час, коли середньомісячна заробітна плата в Україні становила 330 дол. США, то відповідний показник трудового мігранта перевищував в середньому 930 дол. США. При цьому заробітчани в Угорщині отримували близько тисячі доларів, в Росії - 800-900 доларів, в Білорусі - 432 дол., в Польщі - 560 дол. США. У сучасних умовах різкого зростання курсу валют ця різниця стає ще помітнішою, адже на початку 2017 р. середньомісячна заробітна плата в Україні вже становить менше 170 дол. США.

Оскільки метою такого працевлаштування є заощадження коштів з метою подальшої витрати на батьківщині, то більшу частину свого заробітку трудові мігранти заощаджують: три чверті мігрантів витрачають на щоденні витрати за кордоном менше 25% заробітку, 25-50% заробітку витрачають 22,6% мігрантів, а більш ніж ця сума - менше 3%.

Більшу частину цих витрат становлять витрати на проживання, тому у парамаятникових мігрантів, які їдуть працювати у сусідні країни, частка заощаджених коштів дещо більша. В цілому, частка коштів, яка витрачається за кордоном, залежить передусім від вартості життя в країні перебування, а також від характеру міграції до неї. Так, 91,6% трудових мігрантів у Білорусі витрачає до 10% заробітку, а у Польщі - 43,6% мігрантів.

Нажаль, трудова міграція є вимушеним стилем життя і навіть після повернення в Україну, трудові мігранти рідко планують застосувати нові навички і вміння на батьківщині, відкривати власний бізнес чи шукати постійну роботу, а планують подальші поїздки на роботу за кордон. Причому, варто наголосити, що чим більш довготриваліші і на більшу відстань від постійного місця проживання є поїздки на роботу, тим більше зменшується прив'язаність до батьківщини і бажання налагоджувати побут. Це підтверджується результатами опитування щодо причин повернення мігрантів в Україну: більшість опитаних зазначили що основою причиною є втрата роботи, завершення терміну дії трудової угоди, дозволу на роботу, або сезонний характер роботи (63,2%), у той час, коли працевлаштування в Україні та бажання повернутися до України, - лише 8,9% та 6,1%, відповідно. Більшість мігрантів повертаються із країн-сусідів - Росії (51,1%) та Польщі (16,3%) [2]. У зв'язку з цим державні та регіональні органи влади повинні розробити ефективний механізм підтримки працездатного населення, задля забезпечення економічного розвитку регіону та держави.

Використана література:

1. Лапшина І.А. Теоретичні моделі переміщення трудових ресурсів між країнами // Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти: довідник / В.С. Кравців, У.Я. Садова та ін.; НАН України. Інститут регіональних досліджень; [редкол.: В.С. Кравців, У.Я. Садова (наук.ред.)]. - Львів, 2009. - 228 с.
2. Міграційний профіль [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rv.dmsu.gov.ua/yevropeiska-interhratsiia/mihratsiinyi-profil>.
3. Нестерова А. Ретроспективний взгляд на теории международной миграции рабочей силы [Електронний ресурс] / А. Нестерова // Журнал Международного права и международных отношений. - 2010. - N1. - Режим доступу: <http://evolutio.info/content/view/1671/232>.
4. Пітюлич М.І. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка, N 1. - 2014. - С. 96-100.

Теоретичні підходи до визначення міжрегіонального співробітництва

Попова І.А., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Національного фармацевтичного університету
ira_porova_dik@ukr.net

Захаров С.О., студент 2 курсу спеціальності «Адміністративний менеджмент»
Національного фармацевтичного університету